

میز گرد «آتیه‌نو» پیرامون تحقق شعار سال

«مهار تورم و رشد تولید» چگونه محقق خواهد شد؟

نکته

راهکار مهار تورم

علی قنبری

کارشناس مسائل اقتصادی

برای مهار تورم در وهله نخست باید نقدینگی موجود در جامعه را کنترل کرد. در حال حاضر روزانه نقدینگی بسیار زیادی در جامعه خلق می‌شود و تا زمانی که جلوی این مسئله گرفته نشود، کنترل تورم دشوار خواهد بود. از طرف دیگر همواره در دولت‌های مختلف شاهد کسری بودجه بوده‌ایم، این مسئله نیز مزید بر علت شده تا خلق نقدینگی بیشتر شود. در قدم دوم نرخ ارز تعیین کننده است. می‌توان گفت، قیمت ارز نوعی دماسنج در اقتصاد کشور است. به دلیل اینکه واردات کالاهای اساسی و مواد اولیه تولید با ارز انجام می‌شود، به تبع آن هر گونه نوسان در قیمت دلار، در تورم نیز تأثیرگذار است. دولت باید به تکلیف برنامه‌های توسعه کشور در قبال نرخ ارز که همان مدیریت شناور ارزی است، عمل کند تا با ثبات نسبی قیمت‌ها، بتوان تورم را کنترل کرد، اما این مسئله در شرایط حاضر مشکل است و نیاز به رعایت الزاماتی دارد اگر تحریم‌ها کاهش می‌یافت مرادوات اقتصادی، تجاری و مالی بدون هزینه اضافی انجام می‌شد. در حال حاضر تجار ایرانی برای نقل و انتقال پول، بهای گزافی را حتی تا ۳۰ درصد بیشتر می‌پردازند تا بتوانند کالای خود را جابه‌جا کنند و به مقصد برسانند. طبیعتاً زمانی که هزینه تمام‌شده تولید کالا و خدمات در کشور افزایش یابد، قیمت نهایی آن نیز بالا می‌رود و در نهایت این مصرف کننده است که باید بهای آن را پرداخت کند. نتیجه این مسئله نیز چیزی جز افزایش تورم نیست. همچنین مورد دیگری که برای بهبود وضعیت اقتصادی از اهمیت بسزایی برخوردار است، مدیریت چاپ و انتشار اوراق دولتی است. طی چند سال اخیر همواره شاهد بوده‌ایم که دولت‌های مختلف برای جبران مخارج جاری خود اقدام به انتشار اوراق می‌کنند. این موضوع در واقع انتقال بدهی به آینده است. اگر هم این کار انجام می‌شود، باید در قبال سرمایه‌گذاری بر روی زیرساخت‌های کشور و کارهای زیربنایی باشد، نه اینکه منابع حاصل از فروش اوراق، صرف کسری بودجه دولت شود. این اقدام به شدت تورم‌زا است، بنابراین باید جلوی چاپ بی‌رویه اوراق دولتی گرفته شود. دست آخر نیز استقراض از بانک مرکزی و به‌طور کلی نظام بانکی باید کنار گذاشته شود.

مشکل تورم و رشد اقتصادی

جعفر قادری

مدیرعامل هیئت مدیره هیئت مدیره شورای اسلامی

نرخ بیکاری و تورم طی سال‌های گذشته در کشور بالا بوده است. وقتی رشد اقتصادی در جامعه وجود نداشته باشد یعنی نرخ بیکاری در جامعه بالاست. برای رفع مشکل بیکاری در جامعه باید به مقوله رشد اقتصادی در کشور توجهی ویژه کرد. بدون شک با رشد اقتصادی مشکل تورم در جامعه رفع خواهد شد. اگر مشکل تورم رفع شود می‌تواند مشکل رشد اقتصادی را در کشور برطرف کند؛ چرا که این دو موضوع به یکدیگر مرتبط هستند. متأسفانه متولیان امر در طول سال‌های گذشته نتوانسته‌اند مشکل نرخ تورم را در کشور کنترل کنند. از این رو نرخ تورم بر بازار اثر گذاشته و ارزش پول ملی را به شدت کاهش داده است. تورم باعث شده در عمل بخش قابل توجهی از نقدینگی جامعه به جای سر در آوردن از بخش تولید وارد بخش‌های واسطه‌گری و دلالی جهت انباشت ارز، سکه، طلا، خودرو، زمین و مسکن شود و افراد، مسائل خود را جدا از منافع جامعه تعریف کنند. چنین اتفاقاتی موجب خارج شدن نقدینگی از سیستم بانکی شده، به همین خاطر بانک‌ها ناچار شدند نرخ سود سپرده‌های خود را افزایش دهند. با افزایش نرخ سود سپرده‌های بانکی نرخ سود تسهیلات هم بر مدار افزایشی قرار می‌گیرد و به تبع آن هزینه تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی به شدت افزایش پیدا می‌کند و در عمل واحدهای تولیدی با مشکل مواجه خواهند شد. لازمه رفع چنین مشکلاتی در کشور «مهار تورم» است.

میز گرد

با نام‌گذاری سال جاری به نام «مهار تورم و رشد تولید» از سوی رهبر معظم انقلاب، بسیاری از کارشناسان اقتصادی معتقدند، این توان در کشور وجود دارد که مهار تورم محقق شود و تولید نیز افزایش یابد. «آتیه‌نو» با توجه به اهمیت و ضرورت تحقق شعار سال میزگردی با حضور حمید حاجی اسماعیلی، کارشناس مسائل اقتصادی و حمیدرضا صالحی، رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی ایران تشکیل داد و این دو صاحب‌نظر اقتصادی به بیان نقطه‌نظرات خود درباره این موضوع پرداختند. صالحی در مورد ریشه‌های شکل‌گیری تورم می‌گوید: «بزرگ‌ترین عامل در بحث شکل‌گیری تورم و تداوم آن، ناشی از روابط بین‌الملل و سیاسی است. این واقعیتی انکارناپذیر و عامل اصلی تورم فزاینده در کشور است، به‌طوری که این روند را پیوسته می‌بینیم و نتیجه چنین وضعیتی در اثر تحریم‌ها نمایان است. تکلیفی که بر عهده دولت گذاشته شده، متناسب با وظایف دولت است که باید با تلاش خود، مشکلات سیاسی را در روابط بین‌الملل حل کند.» صالحی همچنین در این باره معتقد است: «اگر بخواهیم مسئله تورم را ریشه‌یابی کنیم، در درجه اول باید اوضاع اقتصادی را بررسی کنیم؛ تا زمانی که اقتصاد کشور دولتی است و ۸۵ درصد از کیک اقتصادی نصیب نهاد دولت می‌شود، نمی‌توان انتظاری برای تغییر وضعیت داشت. از سوی دیگر در بسیاری از عرصه‌ها به تغییر سیاست‌گذاری نیازمندیم، زیرا با وضعیت فعلی نمی‌توان چرخ تولید را چرخاند.» این گفت‌وگو و شنود را در ادامه می‌خوانید.

رامین بیات

روشنفکر

با توجه به نام‌گذاری سال جاری به نام «مهار تورم و رشد تولید» از سوی مقام معظم رهبری، نهاد دولت در رابطه با بهبود معیشت طبقه کارگر و به‌طور کلی طبقه ضعیف جامعه، چه اقداماتی را باید انجام دهد تا بتواند شعار معظم‌له را اجرایی کند؟

حاجی اسماعیلی: اساساً بحث کنترل تورم یک موضوع مقطعی نیست. تلاش برای حل این معضل، امسال به‌درستی از سوی رهبری جزو تکالیف دولت قرار گرفته است، اما واقعیت این است که تورم یک آفت بزرگ اقتصادی است که هم برای کشور و هم برای مردم خسارت‌های بسیاری ایجاد می‌کند. متأسفانه چند سالی است تورم بسیار بالایی را به‌صورت ثابت در کشور داریم و این واقعا نگران‌کننده است. متوسط تورم در چهار، پنج دهه گذشته بالای ۲۰ درصد بوده و همیشه با این تورم روبه‌رو بوده‌ایم، اما چند سال اخیر به دلیل شرایط خاص اقتصادی ایجاد شده در کشور و تشدید تحریم‌ها، نرخ تورم خیلی بالاتر رفته است.

این مسئله علاوه بر اینکه آسیب خیلی جدی به مردم زده و معیشت آن‌ها را نشانده رفته، بخش بزرگی از جمعیت کشور را از طبقه متوسط به سمت طبقه نیازمند سوق داده است. ضمن اینکه این باعث از بین رفتن زیرساخت‌ها در کشور شده، چون تورم سرمایه‌گذاری را می‌بلعد، ریسک فعالیت اقتصادی را بالا می‌برد و امکان کارهای تولیدی را به حداقل می‌رساند.

اگر ما بخواهیم این روند را تغییر دهیم، باید منشأ تورم را شناسایی کنیم، یعنی قبل از اینکه برای کاهش تورم اقدامی صورت بگیرد، باید یک شناخت دقیق از عوامل ایجاد تورم در ایران شناسایی شود.

مهم‌ترین عامل در ایجاد تورم چیست؟

صالحی: اگر بخواهیم مسئله تورم را ریشه‌یابی کنیم، در درجه اول باید اوضاع اقتصادی را بررسی کنیم؛ تا زمانی که اقتصاد کشور دولتی است و ۸۵ درصد از کیک اقتصادی نصیب دولت می‌شود، نمی‌توان انتظاری برای تغییر وضعیت داشت، از سوی دیگر در بسیاری از عرصه‌ها به تغییر سیاست‌گذاری نیازمندیم، زیرا با وضعیت فعلی نمی‌توان چرخ تولید را چرخاند. به بیان دیگر اگر بخواهیم تورم را کم کنیم، باید تولید را افزایش دهیم. برای اینکه

تولید افزایش پیدا کند باید بازار پیدا کرد و با دنیا ارتباط داشت. همه این‌ها به هم وصل هستند.

امروز حرف اصلی را در هر اقتصادی بازاری می‌زند. اصلاً چین چرا آمد بین عربستان و ایران وساطت کرد؟ به‌خاطر بازارش در منطقه. بنابراین اینکه اقتصاد چگونه رشد کند و بزرگ شود را بازار تعیین می‌کند. هر کسی بازار بیشتری در دنیا داشته باشد، قدرتش هم بیشتر می‌شود. ما یک کشور ۸۵ میلیون نفری هستیم اما از بازار منطقه و جهان چند درصد را در اختیار داریم؟!

به‌نظر شما تحریم‌ها بر نرخ تورم و تولید تأثیرگذار است؟

حاجی اسماعیلی: بله، چون اگر این‌ها را حل نکنیم، نقل و انتقال پول مان در دست انجام نمی‌شود، تجارت‌مان دچار مشکل خواهد بود و باید هزینه بیشتری را برای تأمین مواد اولیه و تولید کالا و خدمات در ایران پرداخت کنیم؛ این خودش یعنی تورم. بنابراین رفع مشکل اساسی، در حوزه روابط خارجی است که دولت باید آن را انجام دهد. یک بحث روانی هم در مسئله روابط خارجی وجود دارد. به دلیل اینکه اقتصاد ما از گذشته وابسته به دلار بوده،

حاجی اسماعیلی: متوسط تورم در چهار، پنج دهه گذشته بالای ۲۰ درصد بوده و همیشه با این تورم روبه‌رو بوده‌ایم، اما چند سال اخیر به دلیل شرایط خاص اقتصادی ایجاد شده در کشور و تشدید تحریم‌ها، نرخ تورم خیلی بالاتر رفته است

هر گونه اخباری در حوزه سیاست خارجی روی مسائل داخلی ما تأثیر می‌گذارد. بنابراین اگر دقت کنید، می‌بینید که ارتباط مجدد با

صالحی: رونق از طریق افزایش عرضه و تقاضا به‌دست می‌آید. رونق یعنی اینکه همه بتوانند در بازار، حتی با تورم بالا کار کنند. در این زمینه ترکیه نیز تورم بالایی داشت، اما رونق بازار خود را از بین نبرد، به‌طوری که همه می‌توانستند خرید، درمان و... را انجام دهند. برای تحقق این امر لازم است دولت‌ها یارانه پنهان را به‌صورت تدریجی به مردم بدهند تا آرام‌آرام قدرت خرید مردم بالا برود. در واقع باید با افزایش درآمد مردم تقاضا را تحریک کرد تا عرضه نیز زیاد شود، در چنین صورتی، با افزایش درآمد مردم، رونق هم ایجاد خواهد شد.

در حال حاضر انتقادات نسبت به نقش نظام بانکی در اقتصاد کشور بالاست، به‌طوری که اخیراً رئیس کل بانک مرکزی برای بانک‌های متخلف در زمینه ناترازی دارایی‌ها خط و نشان کشیده است. نقش بانک‌ها در افزایش تورم چیست؟ چرا تاکنون به این وضعیت بانک‌ها رسیدگی نشده است؟

صالحی: نظام بانکی برگرفته از سیاست‌های مالی و پولی است. برای رشد در این حوزه باید به‌سمت استفاده از ابزارهای جدید بانکی برویم تا سطح خودمان را در دنیا ارتقا دهیم. این در حالی است که نظام بانکی ما در جهان سطح بسیار پایینی دارد. بنابراین در قدم اول باید برای سروسامان دادن به وضعیت اقتصادی، بانک‌ها را متحول کنیم. به‌طور کلی باید اقتصاد را از طریق علمی جلو برد، وقتی مؤلفه‌های این علم را رعایت نکنید، تورم ایجاد می‌شود. به‌طور مثال قیمت ارز را در چهارراه استانبول تعیین نمی‌کنند، این حرف که در برخی دولت‌های قبل زده شد، نوعی آدرس غلط دادن است، در صورتی که ارز یک مسئله وابسته به تورم است.

شما تورم را پایین بیاور، نرخ ارز هم تغییر می‌کند. در مورد وضعیت بانک‌ها نیز همین مورد مصداق دارد، نظام بانکی ما با اشکالات بسیار زیادی روبه‌رو است و تا زمانی

که اقتصاد ایران از پارادایم بانک‌محور بودن به تولیدمحور بودن شیفت پیدا نکند، به اعتقاد من چیزی تغییر پیدا نخواهد کرد.

حاجی اسماعیلی: در پاسخ به اینکه چرا تاکنون به این وضعیت بانک‌ها رسیدگی نشده باید گفت، به دلیل اینکه اقتصاد ما یک اقتصاد دولتی است و با سیاست‌های پولی و مالی گره خورده که معمولاً بانک‌ها می‌باشند. تاکنون اصلاحاتی در حوزه سیاست‌های پولی و بانکی در کشور انجام شده اما اصلاً کافی نبوده، بنابراین دولت باید حتماً بحث ناترازی بانک‌ها را حل کند.

ادغام برخی از بانک‌ها و مؤسسات مالی چقدر مفید بوده است؟

حاجی اسماعیلی: قطعاً مفید بوده، به نظر من بخش زیادی از پراکندگی و به‌هم‌ریختگی‌ای که در نظام بانکی بوده، ساماندهی شده بخصوص تجمع بانک‌ها کار مثبتی بود، اما با وجود این اقدامات هنوز اول راه هستیم. امیدواریم صحبت اخیر آقای فرزین مینی بر اینکه فعالیت‌های بانک‌ها را رصد کنند و اگر حساب‌های مالی شان درست نباشد، انضباط مالی دقیق نداشته باشند و این ناترازی در بانک‌ها از بین نرود، با آن‌ها برخورد کنند به عمل درآید چرا که این به نفع کشور است. این‌ها حتماً می‌تواند در کنترل تورم تأثیر داشته باشد.

به تورم برگردیم، چه مسائل دیگری در ایجاد و افزایش تورم دخیل هستند؟

حاجی اسماعیلی: مسئله دیگر مورد تورم، اصل سیاست‌های پولی و مالی در کشور است. هر روز راجع به مسائل پولی و مالی تصمیمات جدیدی اتخاذ و بخشنامه‌های جدید صادر می‌شود.

این در عین حال که روی مرادوات مالی در داخل کشور اثر مستقیم دارد، روی روابط خارجی و تجارت هم تأثیرگذار است. کسانی که بازار کاری را برای خود جست‌وجو می‌کنند، با این وضعیت نوسان نرخ ارز به مشکل برمی‌خورند. بنابراین سیاست‌های پولی کشور باید ساماندهی شده و نرخ ارز تثبیت شود. این چندنرخ بودن ارز که خود دولت سیزدهم هم مخالف آن بود، الان دارد به روش‌های مختلف ادامه پیدا می‌کند. هنوز سیاست منسجمی برای تثبیت نرخ ارز در کشور وجود ندارد و همچنان با این نوسانات روبه‌روایم.